

European Network of Councils
for the Judiciary (ENCJ)

Réseau européen des Conseils
de la Justice (RECJ)

Neoficialus vertimas iš anglų kalbos

ROMOS DEKLARACIJA

TEISĖS KREIPTIS Į TEISMĄ UŽTIKRINIMAS

2024 m. birželio 14 d.

1. Teisė kreiptis į teismą yra teisinės valstybės kertinis akmuo ir pagrindinė žmogaus teisė, būtina kitų teisių apsaugai ir įgyvendinimui. Todėl Europos teismų tarybų tinklui derėtų per jubiliejinę dvidešimtąją Generalinę asamblėją priimti deklaraciją dėl šios teisės.

2. Teisės kreiptis į teismą užtikrinimas reiškia teisę siekti veiksmingos teisminės gynybos, įskaitant galimybę ginčyti bet kurį teisės aktą, kuris paveikia turimas teises, teisinės gynybos priemonių prieinamumą ir tinkamų procedūrų taikymą vienodomis sąlygomis. Teisminė peržiūra turi būti vykdoma per protingą laiką nepriklausomo ir nešališko teismo, įsteigto įstatymo nustatyta tvarka.

3. Teisė kreiptis į teismą turi būti užtikrinama visiems asmenims ne tik teoriškai, bet ir praktiškai. Tai reikalauja, kad visuomenės nariai būtų informuojami apie savo teises, procesas būtų prieinamas ir paprastas, naudojama aiški ir suprantama kalba, žmonės turėtų fizinę prieigą prie teismų ir jiems būtų teikiama parama bei nemokama teisinė pagalba, kur tai būtina. Turi būti skiriami pakankami finansiniai ištekliai šiems tikslams, įskaitant teisinę pagalbą, pasiekti.

4. Teisėjų tarybos ir kitos analogiškas funkcijas vykdančios institucijos privalo užtikrinti teisę kreiptis į teismą tiek, kiek leidžia jų mandatas, saugodamos ir skatindamos teismų nepriklausomumą, etikos standartus, skaidrumą, kokybę ir tinkamą teismų sistemos veikimą.

5. Būtina atsižvelgti į pažeidžiamų asmenų poreikius. Teisė kreiptis į teismą pažeidžiamiesiems asmenims yra esminis aspektas, siekiant užtikrinti teisingumą ir lygybę teisinėje sistemoje. Reikia kurti, tobulinti ir skatinti priemones ir procedūras, siekiant sumažinti kliūtis, su kuriomis susiduria pažeidžiami asmenys, atsižvelgiant į jų ypatingus poreikius. Teisėjas turėtų turėti galimybę prireikus imtis aktyvaus vaidmens.

6. Šiuo atžvilgiu Teisėjų tarybos turėtų svarstyti ir imtis tikslinių programų, kad informuotų pažeidžiamus asmenis apie jų teises, didintų teisėjų supratimą apie skirtingas žmonių, kurie pasirodo teisme, aplinkybes, siekiant užtikrinti jų teisingą traktavimą. Teisėjų tarybos turėtų skatinti pažeidžiamų ieškovų supratimą ir pripažinimą per teisėjų mokymus, geriausios praktikos skatinimą ir kitomis turimomis priemonėmis. Teisėjų tarybos turėtų skatinti pažeidžiamų ginčo šalių atpažinimą ir supratimą apie jų pažeidžiamumą mokydamas teisėjus, skatindamos geriausią praktiką ir taikydamos kitas turimas priemones.

European Network of Councils
for the Judiciary (ENCJ)

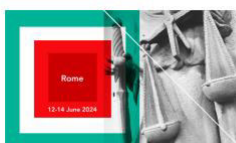
Réseau européen des Conseils
de la Justice (RECJ)

7. Skaitmeninės technologijos galėtų būti priimamos teisingumo vykdymo procese. Vykdam teisingumą galėtų būti taikomos skaitmeninės technologijos. Skaitmeninės priemonės gali žymiai prisidėti prie spartesnio ir savalaikio teisingumo vykdymo: nuo supaprastinto bylų pradėjimo iki didesnio teisminių sprendimų prieinamumo, anonimizavimo, kai tai tinkama.

8. Skaitmeninių technologijų naudojimas visada turėtų siekti pagerinti, o ne apriboti teisę kreiptis į teismą. Reikia kruopščiai atsižvelgti į pažeidžiamų asmenų poreikius, jei būtina, turi būti prieinama pagalba. Šiuo metu, kai įmanoma, turėtų būti užtikrinama ir ne skaitmeninė prieiga prie teisingumo.

9. Pagal savo mandatą Teisėjų tarybos turėtų atlikti aktyvų ir lyderiaujantį vaidmenį vertinant dirbtinio intelekto sprendimus, siūlomus naudoti teismų sistemoje. Teisėjų tarybos taip pat turėtų nustatyti skaitmeninių technologijų, įskaitant dirbtinio intelekto technologijas, naudojimo standartus.

European Network of Councils
for the Judiciary (ENCJ)

Réseau européen des Conseils
de la Justice (RECJ)

Declaration of Rome 2024

Access to justice

14 June 2024

1. Access to justice is a cornerstone of the rule of law and a fundamental human right, essential for the protection and realization of all other rights. Therefore, it is fitting for the European Network of the Councils for the Judiciary to adopt a declaration on this right at the twentieth anniversary General Assembly.
2. Access to court entails the right to seek effective judicial review, comprised of a possibility to challenge any decision affecting one's rights established in law, availability of legal remedy and appropriate procedures applicable on equal grounds. Judicial review has to be administered by an independent and impartial tribunal established by law within a reasonable time.
3. Access to justice has to be equally guaranteed to all persons, not only in theory but also in practice. This requires that the attention of the public is drawn to their legal rights, that the process is affordable and simple, that plain and understandable language is used, that they have physical access to courts and that support and free legal advice is provided where appropriate. Sufficient financial resources should be allocated for those purposes, including legal aid.
4. Councils for the Judiciary and other similar bodies must ensure access to justice to the extent their mandate allows, through safeguarding and promotion of judicial independence, ethical standards, transparency, quality and the proper functioning of the judiciary.
5. Vulnerable people stand out and must be considered. Access to justice for vulnerable people is a critical aspect to ensure fairness and equality in the legal system. To mitigate the barriers that vulnerable people face in this regard, efforts should be made to design and promote tools and procedures, which take into account particular vulnerabilities. A judge should be able to adopt an active role, where appropriate.
6. In this respect, Councils for the Judiciary should consider conducting targeted outreach programs to inform vulnerable litigants about their rights, awareness and understanding of different circumstances of people appearing before courts should be increased among judges to ensure their fair treatment. Councils for the Judiciary should promote recognition and understanding of vulnerabilities of

litigants through training of judges, promotion of best practices and other available instruments.

7. Digital technologies could be embraced in the process of the delivery of justice. Digital tools can considerably contribute to an accelerated and timely delivery of justice: from a simplified commencement of cases to a greater accessibility of a large basis of judicial decisions, anonymized where appropriate.
8. The use of digital technologies should always aim to enhance, not limit, access to justice. The needs of vulnerable litigants have to be carefully considered in this regard, if necessary, assistance should be available. At this point in time non-digital access to justice should remain available, when possible.
9. Subject to their mandate, Councils for the Judiciary should play an active and leading role in evaluating AI solutions proposed for use within the judiciary. Subject to their mandate, Councils for the Judiciary should also set standards for the use of digital technologies, including AI technologies.